

Розділ 3

АМЕРИКАНІСТИКА

ЖУК Валерія,
здобувачка I курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова.
Науковий керівник – викл. Самофатов М. І.

МОВНА ПОЛІТИКА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ У КОНТЕКСТІ ЛІНГВІСТИЧНОГО ІМПЕРІАЛІЗМУ

У роботі досліджується явище лінгвістичного імперіалізму на прикладі мовної політики США. Головну увагу зосереджено на внутрішній мовній політиці Штатів щодо Філіппін, Гуаму і Пуерто-Ріко. Англійська мова як інструмент здійснення мовного імперіалізму використовувалася не лише під час спроб встановити політико-ідеологічний контроль над територіями в межах юрисдикції США, тому було також оглянуто використання мови в закріплені світового домінування неформальної «Американської імперії».

Дослідження американського імперіалізму є необхідним доповненням до англійського мовного імперіалізму, оскільки культурна й мовна гегемонія властиві не лише «класичним» колоніальним імперіям. Імперія може існувати у формальній та неформальній формах. США на протязі своєї історії діяли переважно як «неформальна імперія» [9, с. 11].

Лінгвістичний імперіалізм США був інструментом їхньої неокolonіальної політики, що виявилось у мовній політиці на підконтрольних територіях, таких як Філіппіни, Пуерто-Ріко та Гуам, де англійська мова стала засобом культурної асиміляції. Американська адміністрація впроваджувала англійську мову як основну мову освіти та адміністрації на територіях, що потрапили під їхній контроль після іспано-американської війни. Наприклад, у Філіппінах найпоширеніша тагальська мова стала мовою навчання в школах лише в 1940 р. [16, с. 193-194]. Аналогічно, у Пуерто-Ріко освітня політика США спрямовувалася на поступову американізацію населення у рамках восьми варіантів мовної політики [11, с. 460-461]. У Гуамі спостерігалася одна з жорстоких форм мовного імперіалізму: військово-морське губернаторство проводило шкільну політику «No Chamoغو» – низка законів, котрі забороняли

використання корінної мови чаморро в школах (крім початкових) і бейсбольних майданчиках [8].

Дана політика була охоче підтримана президентами Ф. Рузвельтом [14, с. 86] і Г. Труманом, особливо в Пуерто-Ріко [11, с. 462]. Однак нестача необхідних матеріалів англійською мовою та труднощі іспаномовних школярів у навчанні чужою мовою сприяли лібералізації мовної політики. Насильницькому нав'язуванню англійської мови іспаномовним масам перешкодила виконання федеральної політики Великого суспільства 1960-х рр., котре дозволило збільшити кількість місць у державних школах для іспаномовних дітей і студентів та розширити можливості збірних латиноамериканських викладачів [1, с. 270-271]. Згідно перепису 2023 р., 95% пуерторіканців віком від 18 років розмовляють іспанською як «мовою дому» [5].

В основному «американізація» суспільства в першій половині ХХ ст. була засобом контролю над великим потоком іммігрантів. На фоні цього прогресували антиіммігрантські настрої, котрі яскраво виразилися в політиці «English-only» (підтримується теперішнім президентом США Д. Трампом [7]), що націлювалася на збереження соціальної єдності через мовну уніфікацію й передбачало скасування двомовної системи освіти [2, с. 1-3]. Згідно з Шандором Чегледі, двомовна політика США зосереджувалася на чотирьох головних принципах: 1) прогрес через практичне вдосконалення; 2) Америка особлива; 3) розширення – це безпека; 4) конкуренція стимулює прогрес [6, с. 52-53].

До 1950-х рр. англоцентризм був зосереджений навколо сфери британських інтересів і її ринку, проте в середині ХХ ст. з'являється ще один англомовний «центр» – США. Англійська мова стала ключовим елементом американської політики, що закріплювала домінування США в освіті, медіа, економіці та міжнародних відносинах. Доктрина Гаррі Трумена, зовнішня політика США після Другої світової війни та діяльність Інформаційного агентства США сприяли поширенню англійської мови та американських цінностей [15; 13, с. 158]. Після прийняття Декларації ООН про ліквідацію колоніалізму (1960 р.), імперіалізм США перейшов у неформальні форми, зокрема, через культурну експансію. Ряд вищеподаних чинників дозволив поширити непрямий вплив США після Другої світової війни із початком Холодної війни, що сприяло глобалізації, котру декотрі дослідники можуть трактувати як «неоколоніалізм» – залежність постколоніальних країн від іноземних держав, головним чином їхніх колишніх експлуататорів, за допомогою блокування економічного та політичного зростання перших із метою використання другими як джерело необхідних ресурсів і робочої сили

[9]. Створене в колоніальну добу англомовне середовище Філіппін, котре вважається елітою, дозволило країні швидко інтегруватися в міжнародні відносини та отримувати іноземні інвестиції, надаючи англійській високу економічну цінність, від котрої тяжко відмовитися. Англійська мова ширила за собою американську культуру та цінності, що наразі закладені в багатьох філіппінцях, бо в колоніальний час вона перешкоджала розвитку національної мови й культури Філіппін [19, с. 4-5]. На думку Роберта Філіпсона, «залежність країни від запозиченої мови також призвела до залежності від іноземних теорій та методів, які лежать в основі цієї мови, що, в результаті, призвело до запозиченої свідомості» [12, с. 152-153].

Лінгвістичний імперіалізм США набув нових форм у ХХІ ст. з поширенням англомовних освітніх програм та глобалізацією англійської як мови науки та технологій. У випадку Франції, наприклад, вищі навчальні заклади дедалі більше переходять на англійську, що дослідники розглядають як форму культурного підкорення [3, с. 30-33]. Промова Б. Обама у Вест-Пойнті 2014 р. підтверджує, що США розглядають свою роль як глобального лідера, що виправдовує їхню мовну експансію як спосіб поширення демократичних цінностей [13]. Сьогодні політика США щодо англійської мови продовжує підтримувати їхній міжнародний вплив. В останніх геополітичних заявах новообраного президента США Д. Трампа звучать нові територіальні претензії (Панамський канал, Гренландія, Канада), що демонструє нову фазу американського імперіалізму [4].

Таким чином, англійська мова стала не лише інструментом міжнародної комунікації, а й засобом збереження та поширення американського імперіалізму у світі. Унікальність англійського лінгвістичного імперіалізму полягає в тому, що він сьогодні продовжує зберігати свої домінуючі позиції в глобалізованому світі, котрий став таким завдяки укоріненню цієї мови в провідних міжнародних організаціях і потужної культурно-освітніх компаній двох англомовних «центрів».

Список джерел та літератури

1. Gamio A. G. Malos Vecinos. *LaJornada*.
URL : <https://www.jornada.com.mx/2013/07/14/opinion/030a1cap>.
2. Advances in Bilingual Education Research / ed. by R. V. Padilla, E. E. Garcia. Tucson : University of Arizona Press, 1986. 332 p.
3. Beykont D. Z. F. English-Only Language Policies in the United States. *World Congress on Language Policies, Barcelona, 16–20 April 2002*. URL: <https://www.linguapax.org/fr/publications/conferences-et-symposiums/congres-mondial-sur-les-politiques-linguistiques-linguapax-ix-2002/> (date of access:

22.01.2025).

4. Boussebaa M., Brown A. D. Englishization, Identity Regulation and Imperialism. *Organization Studies*. 2016. Vol. 38, no. 1. P. 7–29. URL: <https://doi.org/10.1177/0170840616655494> (date of access: 23.01.2025).

5. Cave D. ‘Here We Go Again’: Trump’s Territorial Ambitions Rattle a Weary World. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2025/01/08/world/asia/trump-greenland-panama.html> (date of access: 23.01.2025).

6. Colón I. T. Bilingual Education in Puerto Rico: An Interview with Dr. Kevin S. Carroll. *New America*. URL: <https://www.newamerica.org/education-policy/edcentral/bilingual-education-puerto-rico-interview-dr-kevin-s-carroll/> (date of access: 22.01.2025).

7. Czeglédi S. Language Policy, Language Politics, and Language Ideology in the United States. Veszprém : Pannonian University Press, 2008. 296 p.

8. Goldmacher S. Trump’s English-only campaign. *Politico*. URL: <https://www.politico.com/story/2016/09/donald-trumps-english-only-campaign-228559> (date of access: 22.01.2025).

9. English and Chamorro Language Policies. *Guampedia - The Online Resource About Guam*. URL: <https://www.guampedia.com/us-naval-era-language-policies/> (date of access: 21.01.2025).

10. Halperin S. Neocolonialism. *Encyclopedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/topic/neocolonialism> (date of access: 22.01.2025).

11. Kohli A. Imperialism and the Developing World: How Britain and the United States Shaped the Global Periphery. New York, NY : Oxford University Press, 2020. 560 p. URL: <https://doi.org/10.1017/S1537592721003376> (date of access: 22.01.2025).

12. Muñoz-Argüelles L. The status of languages in Puerto Rico. *Langue et droit*. 1988. P. 457–472. URL: <http://muniz-arguelles.com/resources/The+status+of+languages+in+Puerto+Rico.pdf> (date of access: 18.01.2025).

13. Phillipson R. Linguistic Imperialism. Oxford : Oxford University Press, 1992. 365 p.

14. Remarks by the President at the United States Military Academy Commencement Ceremony. *The White House President Barack Obama*. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/05/28/remarks-president-united-states-military-academy-commencement-ceremony> (date of access: 22.01.2025).

15. Rodríguez-Arroyo S. The Never Ending Story of Language Policy in Puerto

Rico. *Comunicación, Cultura y Política*. 2013. Vol. 4, no. 1. P. 79-98. URL: <https://biblioteca-repositorio.clacso.edu.ar/xmlui/handle/CLACSO/216982> (date of access: 22.01.2025).

16. The Truman Doctrine, 1947. *Office of the Historian*. URL: <https://history.state.gov/milestones/1945-1952/truman-doctrine> (date of access: 22.01.2025).

17. Viado C. R. The history of bilingualism in the Philippines: how Spanish and English entered the Filipino culture. *Junior College Journal*. 2007. P. 183–203. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/The-history-of-bilingualism-in-the-Philippines:-how-Viado/3dd572cf1ac9ffddcd73f85616849110b61dec20#related-papers> (date of access: 20.01.2025).

18. Zeng J., Yang T. English in the Philippines from the Perspective of Linguistic Imperialism. *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*. 2022. Vol. 14, no. 1. P. 1-12. URL: <https://rupkatha.com/v14n118/> (date of access: 20.01.2025).